

1. UVOD

Radni odnos je centralno pitanje radnog prava.

To je, u najširem smislu, odnos između ljudi u procesu rada sa odgovarajućom pravnom nadgradnjom.

Radni odnosi nastaju u okviru određenih društveno-ekonomskih odnosa i čine sastavni dio tih odnosa.

U tom smislu je moguće radni odnos posmatrati kao društveno-radni odnos.

Istovremeno, radni odnos implicira čitav niz prava, obaveza i odgovornosti svih učesnika društveno-radnog odnosa, te je, u tom smislu, moguće radni odnos tretirati kao pravni odnos, ili preciznije rečeno kao radno-pravni odnos.

Radno-pravni odnos je, dakle, pravni izraz društveno-radnog odnosa.

U teoriji radnog prava poznat je spor oko njegove pripadnosti privatnom, odnosno javnom pravu.

Diobe u pravnim sistemima na javno i privatno pravo bazirane su, uglavnom, na prirodi interesa koje pojedine oblasti prava štite, i na tome da li u pojedinim oblastima prava dominiraju dispozitivne ili kogentne norme.

Ukoliko su u pitanju privatni interesi i dispozitivne norme onda se govori o privatnom pravu, a javno pravo se vezuje za zaštitu širih zajedničkih i opštih društvenih interesa putem kogentnih normi.

Pored toga, poznati su pokušaji teorijskog utemeljenja diobe prava na javno i privatno pravo i po pravnim subjektima.

Po teoriji subjekta-javno pravo stvaraju javni (državni) organi, a privatno pravo stvaraju privatnici (privatna lica).

Pošto je radno pravo koristilo instrumente građanskog prava (ugovore o najmu radne snage, ugovore o radu) za regulisanje radnih odnosa, to se smatralo da radno pravo, kao i građansko, pripada privatnom pravu.

Međutim, sa razvojem predmeta radnog prava i sa prvim intervencijama države (putem zakona) u oblasti radnih odnosa, otvara se pitanje prisutnosti javnopravnih elemenata u radnom pravu, a time i njegovog mjesta u pravnom sistemu.

Na taj način radno pravo prelazi postepeno iz sfere privatnog u sferu javnog prava.

U našem postojećem pravnom okruženju radni odnosi se uređuju zakonima, kolektivnim ugovorima o radu, drugim opštim aktima i individualnim ugovorima o radu.

Autonomnim aktima radni odnosi se uređuju u onoj mjeri i u onom smislu kako je to predviđeno zakonima.

Radni odnosi ne mijenjaju svoju statusnu prirodu i karakter, bez obzira što se zasnivaju i dijelom uređuju specifičnim ugovorima.

Radni odnos nije ugovorni odnos.